

INTERVJU SA DORUNTINOM BAŠA

Priština | Datum: 10. novembar, 2017.

Trajanje: 34 minuta

Prisutni:

1. Doruntina Baša (Intervjuisana)
2. Aurelja Kadriu (Vodi intervju)
3. Donjeta Beriša (Kamera)

Simboli komentara u transkriptu neverbalne komunikacije:

() – emocionalna komunikacija

{ } – intervjuisani objašnjava gestovima

Ostali simboli u transkriptu:

[] – dodatak tekstu da bi se bolje razumeo

Fusnote su urednički dodaci koji pružaju informacije o naseljima, imenima ili izrazima.

Doruntina Baša: Ja sam Doruntina Baša, dramski sam pisac, scenarista. Rođena sam 1981. godine u Prištini, odrasla sam u naselju "Dardania" u Prištini, takođe sam veliki deo detinjstva provela u samom centru grada, tačno u mestu gde se sada nalazi "Radio Priština", odnosno u tom kraju. U stvari, moja baka je živela tamo gde se nalazi "Radio Priština" a trenutno tu živi moja tetka.

I kada se setim mog detinjstva u Prištini, dok sam odrasla u Prištini, sećanja su mi podeljena na dva, odnosno podeljena su mi između ova dva naselja, naselju "Dardania" i centra. Razlog zašto se sećam mog detinjstva u ova dva naselja a ne u ostalim naseljima u Prištini je jednostavno zato što mi je porodica, roditelji, sestra su mi bili na "Dardaniji", školovala sam se u osnovnoj školi "Dardania", koja je prvobitno zvala "Vladimir Ilić Lenjin", a onda je transformisana u osnovnu školu "Dardania".

A što se tiče ovog društvenog dela, socijalizacije, društva, zapravo ta glavna sećanja su u većoj meri povezana sa centrom, u naselju moje bake. Nešto što bi mogla da podelim sa vama što je verovatno bilo jedno od upečljatijih sećanja da tako kažem, upečljatije sećanje mog detinjstva je osnovna škola "Dardania". Kada sam se registrovanla u toj školi, moja sestra je već pohađala tu školu, ona je šest i po godina starija od mene. Dakle, kada sam ja krenula u prvi razred, moja sestra je bila u sedmom ili osmom razredu.

Registrovala sam se 1988. godine, i kada sam se upisala, škola je imala neku vrstu prestiža u gradu, moja škola je u to vreme bila nova u gradu, bila je to najveća škola, najsavremenija škola. Stoga, sa zadovoljstvom sam išla u školu i bila sam veoma ponosna što sam se upisala u takvoj školi koja ima takvu reputaciju. Bila je stvarno nova škola, bila je velika, to iskustvo je bilo tako posebno, ali vrlo brzo je došlo do promene političke situacije. U stvari, nije se baš realno promenila, samo se pogoršala, i škola je i fizički iskusila tu promenu, i odjednom od jednog veoma pozitivnog iskustva to se transformisalo u neki tip, ne znam, tipa iskustva izolacije, da konkretno kažem.

Ono što se desilo je da je u 1990. kada je većina albanaica bila izbačena sa posla, odnosno kada su nasilne mere, zapravo i zatvorile škole za albance, dakle u tom periodu škola "Dardania" je nastavila da radi, odnosno nastavljala je, nastave na albanskom jeziku su nastavile tamo da se održavaju, ali škola je odvojena zidom na pola, odnosno zid je izgrađen unutar škole kako bi odvojile srpske nastave od albanskih učenika.

To je svakako dakle jedno od sećanja koji nikada neću moći da izbrišem iz mojih sećanja, dakle ovaj zid i prvi dan škole u septembru u trećem razredu, kada sam sam otišla u školu i videla sam ovaj zid na sred škole. Bila je to toliko čudna percepcija jedne okoline na koju sam dakle navikla da idem tokom dve godine, da trčim, poznavala sam je, bila sam dobro upoznata sa tim hodnicima. Škola "Dardania" ima neku strukturu, hodnici su onako malo više izrađeni, a sada dakle odjednom prostori kuda smo se mi kretali i gde smo provodili naše vreme su ograničeni, podeljeni su.

Ono što je bilo karakteristično je to što je škola bila podeljena na pola, odnosno realno je stvorila utisak da je proporcionalno podeljena, ali s obzirom na činjenicu da je broj odeljenja u srpskom jeziku bio izuzetno mali u poređenju sa ovim albanskim, ispalo je da većina škole pripala srpskim učenicima. U toj njihovoj strani se naravno nalazila i fiskulturna sala, dakle, mi nismo imali pristup fikulturnoj sali.

S druge strane, s obzirom da je broj albanskih učenika bio veoma velik, na toj našoj strani morali smo mnogo improvizovati, mnogi hodnici su bili improvizovani sa raznim posrednim materijalima, da se odvojimo, da se organizujemo po manjim učionicama. I tako je moj razred, dakle od trećeg razreda bila je to onakva improvizovana učionica u hodniku, zidovi koji su bili od šperploče, bile su tu i školske klupe, dakle mi smo bili oko 34-35. učenika, ne znam tačno sada, ali bilo je vrlo uzak prostor jer su klupe bile veoma blizu jedna druge, i generalno bio je to jedan tako klaustrofobičan osećaj, jer jednostavno nisu više bili ti standardi ili odnosno učionica nije više bila onako kakvu smo je mi ranije imali i na ono što smo do tada navikli.

Što se tiče atmosfere koja se tada stvorila i te atmosfere koje se ja sećam, dakle tokom te fizičke promene i organizovanja u školi, odjednom se desilo da je škola koja je nastavljala da ima izuzetno veliko ime, velika škola, imala je ulaze u nekoliko različitih delova i odjednom dakle i dvorište je postalo nedostupno, iako nije bilo fizičke podele u dvorištu, nego se jednostavno postavila neka vrsta određene nevidljive granice gde ti kao albanski učenik nisi smeo da više gaziš na toj drugoj strani, to je postalo kao, jednostavno došlo je do te podele.

Generalno jedna vrlo neprijatna atmosfera se stvorila, i nastala je jedna atmosfera straha. Realno, mi se nismo plašili od drugih srpskih učenika, možda je došlo do nekih fizičkih sukoba ali se toga ne sećam, na kraju krajeva bila sam samo dete. Ne verujem da je u to vreme bilo fizičkih sukoba između dece mojih godina, ali je sigurno bilo između onih starijih, međutim stvorio se osećaj straha. Dakle sve ovo, sve ovo se dakle odrazilo i u mnogim drugim aspektima. To se odrazilo u onome što smo odjednom morali da se odvojimo na mnogo više smena, da se nastava organizuje na mnogo više smena, i dakle to se onako, odjednom se život puno iskomplikovao. I, da, to je to moje sećanje za koje bi mogla da kažem da je možda i najvažnije sećanje mog detinjstva.

Aurelja Kadriu: Da li možeš da nam kažeš kako je to uticalo, možda malo neku porodičnu pozadinu u kojoj si odrasla, i onda polako da nam kažeš kako je uticala ova podela u školama, koja se takođe dogodila i u drugim aspektima, kako je to uticalo na vašu porodicu?

Doruntina Baša: Realno ova podela koja se desila u školi je bila samo jedna refleksija podele društva. Realno, društvo je bilo podeljeno, ali 1990. godine podela je bila toliko gruba da je to uticalo da se još više prodube podele u društvu.

Kada su moji roditelji bili izbačeni sa posla, dakle moj tata je radio u Radio televiziji Priština, mama je radila na "Radio Priština", oni su bili izbačeni sa posla istog dana, i naravno oni nisu bili jedini, izbačeni su sa posla zajedno sa svima ostalima. Međutim, znaš, bio je to neki trenutak, kao neka vrsta male pauze u životu, kada staneš i pomisliš: "Šta sad da radim?".

Ovo se takođe dešavalo na svim aspektima, u obrazovanju, na poslu gde su mi roditelji radili, ali i u našem aspektu kao dete, u smislu obrazovanja, znaš, na primer, u mnogim naseljima u Prištini su srbi i albanci živeli zajedno i... posebno u centru grada, gde sam provela jedan deo detinjstva kada sam išla kod bake i tetke, tu je bilo srpske dece i mi smo se naravno igrali zajedno do nekog određenog trenutka. Kada se ta podela dogodila, i ovo društvo se jednostavno podelilo, znaš, bez ijedne reči, bez, znaš, bez ikakvog dogovora, jednostavno stvoreni su uslovi gde se podrazumevalo da ovo društvo više ne može da postoji, ne može se nastaviti.

[Intervju je isečen na zahtev intervjuisane]

Aurelja Kadriu: Kakav je bio život pre nego što su ti roditelji bili izbačeni sa posla, pre nego što se desila ova podela. I nakon toga kako je bilo posle toga, to jest ta prekretnica, kako je to uticalo?

Doruntina Baša: Pa, život je bio... za našu porodicu život je sigurno bio normalan dakle kada su roditelji bili na poslu imali smo normalne prihode za to vreme. Odlazili smo na odmore, dakle imali smo normalan život kao moji vršnjaci u gradu. I naravno, kada se dogodila ova podela, sve se to promenilo. Odjednom dakle je bilo i pitanja i egzistencijalne dileme dakle, mi nismo više išli na more, znaš, dakle došlo je do tih sitnica na koje smo mi kao deca navikli, i koje se odjednom više nisu događale.

[Intervju je isečen na zahtev intervjuisane]

Aurelja Kadriu: U školi, šta su vama u školi rekli, o vama, sigurno ste bili radoznali. Zašto je došlo do ove podele? Šta su vam govorili učitelji?

Doruntina Baša: Ovaj deo mi nije sasvim jasan, znam da je odjednom došlo do promene diskursa. Normalno, ja pripadam onoj generaciji koja je dostigla da bude pionir i dostigla sam da te prve dve godine školovanja završim u Jugoslaviji, i mi smo takođe imali srpsko-hrvatski jezik kao predmet u školi, znači barem sam malo iskusila tu Jugoslaviju iz perspektive jednog učenika, pionira.

Nakon što je izgrađen ovaj zid, naravno više nismo bili deo tog zajedničkog narativa, i diskurs se promenio. Meni nije baš jasno niti bi mogla da objasnim kako je došlo do ove promene, da li je bila postepena ili je to bila iznenadna promena jer su se toliko stvari dogodile, došlo je do toliko promena da smo se mi kao deca našli pred jednom situacijom gde je promena morala da se prihvati, treba prihvatiti nove okolnosti. Tokom vremena, dok se diskurs povećavao, on je takođe postao deo nas, dakle i mi smo takođe počeli da koristimo: "Mi smo albanci, mi se ne sastajemo više sa njima, mi smo

potlačeni", i tako dalje, i tako dalje. I naravno, počeli smo da situaciju shvatamo drugačije i da postajemo deo tog diskursa.

Aurelja Kadriu: Da li se sećate šta su vam roditelji govorili kući?

Doruntina Baša: Moji roditelji, da, u stvari, moji roditelji su bili ali su i dalje oprezni i korektni, odnosno oni nikada nisu hteli polarizovati onako nijednu situaciju u životu. Tako da, ono što se promenilo u mojoj porodici je bilo neposredan zahtev i pritisak mojih roditelja da budemo veoma obrazivi, jer se u to vreme dogodilo i trovanje učenika i pretpostavljam da su roditelji živeli sa velikim strahom jer im je dvoje dece išlo u školu u to vreme i školovanje je nastavljeno, odnosno nije se prekinulo. Nije bilo onoga: "Mi smo sada u vanrednim okolnostima i sada treba da se prekine škola", ne, obrazovanje se nastavilo i bilo je deo celog tog otpora koji smo mi kao albanci na Kosovu iskazivali.

Sećam se da, jednog saveta koji nikada neću zaboraviti koji nam je rekao jedan od roditelja mojih drugarica iz razreda: "Kada idete u školu, i ako osetite miris karanfila, izađite odmah iz učionice". I to sam nosila sa sobom dosta dugo, čak i kasnije kada sam malo odrasla, jednostavno sam shvatila da to odnosilo na trovanje.

[Intervju je isečen na zahtev intervjuisane]

Aurelja Kadriu: Nakon toga da li možeš da nam kažeš kako se razvijao prelazak iz osnovne škole u srednju školu, takođe čega se sećaš iz srednje škole?

Doruntina Baša: Srednju školu sam završila u gimnaziji "Dževdet Doda", dakle tu u zgradi gde se danas nalazi katedrala "Majka Tereza". Razlog zbog kojeg sam izabrala gimnaziju "Dževdet Doda" je jer je u to vreme "Dževdet Doda" pod jedan imala reputaciju kao najbolja gimnazija u Prištini zajedno sa gimnazijom "Sami Frašeri" ali s druge strane to je bila jedna od retkih škola gde su se nastave i dalje nastavile da se održavaju u zgradi škole, jer su se u to vreme većina škola preselila po privatnim kućama. I bila je u centru, bila je blizu kuće i jednostavno bila je veoma pogodna za školovanje, da se tamo ide u školu.

Gimnazija je bila drugačiji period jer smo bili različitih uzrasta, bile su tu u pitanju druge obaveze i drugi interesi. Neposredno pre nego što sam prešla u gimnaziju iz osnovne škole, ja sam postala deo "Postpesimista", jer je u to vreme bila neka vrsta poziva kako bi angažovali neke nove ljude, da postanu deo. Tako da sam ja, kada sam bila u gimnaziji, kada sam se upisala u prvu godinu gimnazije ja sam već bila deo "Postpesimista" zajedno sa mnogim svojim drugaricama i drugovima sa kojima smo nastavili od osnovne škole da studiramo u istoj gimnaziji.

Prema tome, vreme u gimnaziji sam provela u mnogim aktivnostima, u stvari bio je to period kada smo dakle doživljavali, i ja i moje društvo u to vreme, smo smatrali našu ulogu ne samo kao učenika nego nešto važniju ulogu u društvu, odnosno na neki način kao aktivisti da kažem, na neki način. Čak i gimnazija ima neku vrstu priče, podele, i gimnazija ima neki zid usred nje, iako to nije bio fizičko. Tokom nastave u gimnaziji, u 1999. godine kada sam ja bila na trećoj godini, desila su se bombardovanja i morali smo da prekinemo nastavu, dakle, i posle bombardovanja, kada smo se

vratili, dakle u školi, završili smo dve godine odjednom, treću godinu i četvrtu godinu kako bi zaključili školsku godinu.

Bilo je vrlo čudno iskustvo jer odjednom škola koja je do tada bila neki tip otpora, pokazali smo neku upornost, bez obzira na okolnosti koje su se dogodile, mi ćemo da se školujemo, odjednom se to pretvorilo u nešto što bi trebalo da se završi preko noći kako bi završili neku obavezu i kako bi došd do neke nove faze, i to se i dogodilo.

Aurelja Kadriu: Možemo li još malo da ostanemo kod srednje škole...

Doruntina Baša: Negde oko 1996. godine, jedna drugarica iz škole me je pozvala preko telefona ako se tačno sećam i jednostavno me je pitala: "Da li hoću da postanem deo 'Postpesimista'?" I normalno u to vreme nije bilo puno aktivnosti na Kosovu i to je bilo za nas tinejdžere, "Vau!".

"Postpesimisti" su bili jedini koji su organizovali žurke, izložbe, koji su imali časopis koji... u stvari list koji se objavljivao u "Koha Javore" jedno vreme, čak sam i ja videla i svi su videli i bilo je to kako da kažem... bio je to onaj mali prozor, jedini prozor znaš, mogao si da gledaš napolje i da doznaš šta se tamo dešava. I tako da, kada me je ova drugarica pozvala i predložila to, ja sam bila potpuno impresionirana, i odmah sam joj rekla: "Da!" I mi smo bili jedna grupa takođe drugova dakle, osobe koje sam dakle poznavala i koje su bile u mojoj školi, sa kojima smo postali deo "Postpesimista".

Prvi sastanak se održao u kancelariji "Postpesimista" na ulici koja se danas zove "Redžep Ljuci", tu im je prvobitno bila kancelarija. Mi se okupili tu, bila je to grupa od možda, grupa od 15-20. mladih ljudi. Mi smo bili nova generacija dakle "Postpesimista" i neposredno smo pokrenuli različite žurke, organizovani su brojni skupovi, organizovane su izložbe. Objavile su se dakle novine i objavio se dakle i časopis "*Hapi Alternativ*" [srpski: Alternativni korak] koji je posle nekog vremena bio prekinut i jednostavno smo bili angažovani. Svako od nas je angažovan sa nečim. Ja sam bila angažovana i sa novinama i sa časopisom čak sam pisala članke koji su bili objavljeni. Posle nekog vremena bila sam i urednik u jednom kratkom vremenskom periodu, u novinama. Novine su počele da se objavljuju i same, odnosno mogli ste da ih vidite po štandovima, u trafikama, novine. Bili smo normalno veoma ponosni na ono što smo radili.

Bilo je to neka tendencija da se normalizuje život na Kosovu u to vreme, bez obzira na to, to je bilo nešto više, jer su "Postpesimisti" bili deo jedne regionalne mreže, za mnoge od nas to je bila prva prilika da se prvi put sastajemo sa našim vršnjacima van Kosova, i ovo je bilo izuzetno važno u to vreme, jer smo živeli u okolnostima u kojima je bilo nemoguće, skoro nemoguće da stretnete nekoga ko živi van granica Kosova.

Tako da su "Postpesimisti" imali izuzetno veliki uticaj na to kako smo se mi kao mladi formirali u to vreme, mi koji smo bili deo njih, ali mislim i uopšte mladi ljudi koji su učestvovali u aktivnostima "Postpesimista" ili na jedan ili drugi način su bili povezani sa "Postpesimistima".

Bilo je to na neki način kao jedna vrsta otvaranja nekih granica koje smo imali možda i unutrašnjih, ali i ograničenja koja smo imali kao društvo. Sa "Postpesimistia" sam po prvi put putovala onako na kampovanjima mladih ljudi i sretala sam se sa drugim ljudima iz regiona, i mnogo sam naučila tokom

ovih putovanja, o regionu, o mladima regiona, o problemima sa kojima se oni suočavaju, s druge strane bilo je veoma interesantno znati ili shvatiti da zapravo postoje predrasude, jer je to bio prvi put da sam shvatila da za albance na Kosovu ima mnogo predrasuda van Kosova, znaš, po prvi put sam shvatila da kada mi odemo van Kosova, ljudi gledaju na nas drugačije, jer još pre nego što nas upoznaju mi imamo neku reputaciju, imamo određeno ime, to je u isto vreme bilo šokantno.

Ali je ovo verovatno ojačalo još više tu želju da budeš deo "Postpesimista", i da kažem da budeš deo ovog pokreta. Bilo je niz različitih aktivnosti, raznih aktivnosti koje su se nastavljale. Bilo je to kao jedan ciklus koji nije prestajao. Dolazili bi novi ljudi završili bi neku misiju, odlazili bi pa bi dolazili neki novi ljudi. Tako da sam sa "Postpesimistima" bila angažovana verovatno do nekog vremena, možda do malo posle rata, možda 99, 2000. i tada se već potpuno promenio sadržaj i struktura unutar i došli su novi ljudi i nastavili su još nekoliko godina posle toga.

Aurelja Kadriu: Da li možeš da nam govoriš o tim, pomenula si žurke, izložbe, generalno o sećanjima koja su isticana u tvom sećanju što se tiče organizovanja aktivnosti, o radu koji se dogodio u grupi, razgovorima kada ste nešto organizovali?

Doruntina Baša: Glavna sećanja o "Postpesimista" su mi u kancelariji koju sam pomenila ranije, dakle koja je bila tu, gde se danas nalazi "Strip depo" čini mi se u ulici "Redžep Ljuci". I nije to bilo standardno angažovanje u smislu onoga da ste otišli na određeni raspored, tu ste na neki način išli kada ste hteli i uvek je se tu nešto dešavalo, uvek je bilo ljudi. Bilo je interesantno da je atmosfera bila opuštena i od samog početka smo se vrlo brzo prilagodili.

Uvek je bilo ljudi i sretao bi se sa mnogim drugim ljudima koje od ranije nisi poznao, dakle iz različitih oblasti, ali na jedan ili drugi način si morao da saraduješ sa njima, jer nas je povezivao taj posao. Nije bilo hijerarhije, ne sećam se da je bilo neko organizovanje tu, jer svako je imao po neku ulogu i svako je vršio tu svoju ulogu. Jednostavno, čini se da nije bilo potrebe da se reformiše hijerarhija i da izveštavaš nekoga o onome što radiš, toliko smo svi bili poštovani da učinimo nešto da se podigne život mladih u Prištini, da smo svi tamo odlazili sa najvećom energijom i radili smo ono što smo najbolje znali.

Sećam se, verovatno onoga što se najbolje sećam, su bili kasni sati dizajniranja, razvrstavanje i raspoređivanje novina i uređivanje članaka. Nije bilo opterećenja znaš, ne povezujem stres sa tim vremenom, na nikakav način, bilo je veoma zabavno da se baviš svim tim stvarima, jednostavno neka vrsta imitacije odraslih. Neka vrsta, ne znam, neki, pristup ozbiljnog rada koji zamišljam da tako treba da bude, ali dete si, mlad si, znaš, i naravno uz veliku iskrenost i sa velikom strašću pristupiš tome.

Dakle, "Postpesimisti"... kada danas kažem "Postpesimisti," sećam se kancelarije, sećam se te sale, velike sobe koja je imala jedan ovalni sto, jednu malu kuhinju gde smo pili čaj i ostale prostorije u kojoj su bili računari gde se odradilo razvrstavanje i raspoređivanje novina. Sećam se da za mnoge aktivnosti smo bili često organizovani i izlazili smo da izlepimo postere, to je bilo nešto, znaš, sada kada o tome govorim... nije to ništa izuzetno, ali u to vreme, znaš, kada smo se organizovali da izađemo kako bi izlepili postere, to je bilo kao da radiš nešto gotovo nelegalno, znaš, imali smo takve

emocije: "Vau! Izlazimo kako bi izlepili postere u šest sati ujutro po gradu." Uvek, znaš, to je bio razlog da se sretnemo i da provodimo vremena zajedno.

Aurelja Kadriu: Aktivnosti, zabave, gde ste ih održali, i da li se sećaš nečega u vezi toga, uglavnom koje su to teme bile?

Doruntina Baša: Bilo je aktivnosti koje su se održavale u kancelariji, izložbe. Bilo je aktivnosti, skupova koji su se održavali u kafićima u to vreme, na primer, "Santea" i u drugim mestima. Bilo je... na različitim mestima u stvari. Sada, znaš, u Prištini u to vreme je bilo... broj mesta u kojima su organizovane aktivnosti je bio ograničen, dakle mesta su bila ista, ta ista mesta smo takođe i mi iskorišćavali. Održavali smo žurke, kasnije kada smo promenili lokaciju, održali smo žurke, kasnije smo imali jednu kuću.

Dakle kasnije smo bili u jednu iznajmljenu kuću u naselju "Tophane" vrlo blizu ulice koja se danas naziva "UČK", to je bila velika kuća, pružila je prilike, dakle da se mnoge aktivnosti, izložbe tu održavaju. To su aktivnosti koje smo kasnije organizovali. Bilo je koncerta, žive muzike unutra... umetničkih aktivnosti, izložbe sa raznim instalacijama, slike, različite fotografije. Ali i *workshop* [radionice] i druge aktivnosti, sve je to unutar kuće održano, dakle zato što smo imali priliku, imali smo mnogo više pogodiji prostor.

Jednom, u jednom određenom trenutku, nešto kasnije, odnosno negde... malo kasnije, pri kraju 90-ih se takođe stvorila i grupa... u okviru "Postpesimista" grupa pripadnika srba iz Prištine sa idejom dakle uspostavljena normalizacije odnosa unutar srpsko-albanskih mladih ljudi, ali to se dogodilo vrlo blizu pre izbivanja rata i nije bilo održano mnogo zajedničkih aktivnosti. Dakle, kada je počeo rat, kancelarija je naravno napuštena, i nakon toga je opljačkana i tako dalje, i tako dalje. I jednostavno ovoj ideji nije dozvoljeno, odnosno da u "Postpesimistima" na Kosovu ima i srba i albanaca, da se razviju i da se vidi na kom pravcu bi ovo išlo.

Aurelja Kadriu: Pomenula si da ste putovali po dečjim kampovanjima, da li možeš da nam kažeš kako je bilo za vas iskustvo putovanja do mesta gde ste održali...

Doruntina Baša: Moje prvo putovanje sa "Postpesimistima" je bilo u Mostaru u Bosni i Hercegovini i to putovanje je bilo neposredno posle rata u Bosni, odnosno to je bila negde godina '96. '97, i ja sam po prvi put letela avionom, pa sam imala mnogo razloga da se radujem ovom letu, pod prvo da idem na jedno kampovanje gde ima puno mojih vršnjaka iz celog regiona, i s druge strane što letim po prvi put avionom.

Znam da smo putovali autobusom do Beograda, i u Beogradu smo uzeli avion za Sarajevo i nakon toga smo iz Sarajeva putovali za Mostar. Bilo je leto, bilo je veoma vruće, i bili smo u dečijim kampovanjima tamo, u nekoj veoma velikoj prostoriji, gde su bile različite generacije "Postpesimista" iz celog regiona. Bilo je dakle diskusija, sastanka, bilo je drugih aktivnosti, radionica, ali je ideja generalno bila da se mi sastanemo i međusobno upoznamo i jednostavno da saznamo ko smo.

Tamo se dogodila jedna vrlo interesantna stvar, ono što sam ranije rekla da je to bio prvi sastanak idejom predrasuda među ljudima. Tu se dogodilo jedno iznenađenje, jedna iznenađujuća

performansa koja se organizovala od strane samo nekoliko članova, odnosno albanaca, bošnjaka i srba, koji su improvizovali jednu svađu u red jednog veoma ozbiljnog sastanka koji se održavao. Oni su organizovali jednu svađu sa mnogim uvredljivim rečima prema drugima na osnovu tih stereotipa, na osnovu naših percepcija jedni o drugima.

I sećam se da sam se puno šokirala i uzela sam onaj fascikl koji smo imali, gde smo dobili sav materijal, i htela sam da izađem odatle i rekla sam: "Sve je ovo laž!" (smeje se). Ali uskoro... i svi su bili šokirani jer niko nije očekivao, jer je predstava bila toliko dobro odigran i bilo je toliko mržnje, znaš, da više niko nije hteo da bude u toj sobi.

Međutim, oni su nas ubrzo vratili i rekli su nam da je ovo samo predstava, znaš, samo da nam pokažu dokle može da idu te predrasude i ta međuljudska mržnja. I naravno onda se rodila ideja da organizujemo jednu takvu vrstu javnog nastupa u gradu, i organizovali smo je, čak je bilo i televizija, koji su to snimali, i dakle to je jednostavno bila poruka mladih iz regiona...

Aurelja Kadriu: U Mostaru ste to odradili, zar ne?

Doruntina Baša: ...da. I bilo je, bilo je, ja ne znam, sećam se ovoga, ovako, pogotovo taj trenutak kada sam počela da gledam ljude oko nas, znaš, kako reaguju, i videla sam da su svi bili vrlo iritirani i hteli su jednostavno da odu odtale, toga se vrlo dobro sećam. Bio je to vrlo značajan trenutak. "Postpesimisti" su to uradili, dakle u tom periodu su razgovarali i o predrasudama... među ljudima na Balkanu.

Aurelja Kadriu: Kako ste se isključili iz "Postpesimista", da li je bilo nešto definitivno?

Doruntina Baša: Ne, u stvarnosti odvajanje od "Postpesimista" se dogodilo veoma prirodno i do toga je došlo kao rezultat jednostavno drugih interesa u drugim stvarima, orijentacije prema drugim stvarima. Postojao je period kada sam završavala srednu školu, da se orijentišem ka fakultetu i jednostavno ne znam, tom poglavlju života je došao kraj.

[Intervju je isečen na zahtev intervjuisane]

Aurelja Kadriu: Nakon toga, šta ste radili, mislim kako, sa studijama ili kako je nastavio vaš život nakon ovog perioda povratka sada?

Doruntina Baša: Ja pripadam jednoj generaciji koja je pretpela veoma duboku pristrasnost, odnosno i tokom školovanja, ali i svih ovih dešavanja koja su se dogodila na Kosovu, političkih i društvenih, one su se odrazile veoma duboko na moju generaciju na onome kako smo se mi identifikovali, ono što su sanjali i ono što su radili da to obave. Na primer, izbor... izbori u životu koje smo uzeli, su bili pod velikim uticajem ovih okolnosti i vrlo često izbore koje smo uzeli su bili ili slični onima koji smo u stvarnosti trebali da uradimo ili jednostavno su bili potpuno drugačiji izbori, jer uslovi u kojima smo odrasli su bili veoma teški da bi bili u mogućnosti da postignemo nešto, i da bi bili u mogućnosti, ne znam, da ostvarimo taj san koji smo oduvek imali.

Ne znam, jedan veliki broj moje generacije, ne znam da li su postigli da postanu oni ljudi koji su hteli da postanu kada odrastu, znaš. Ja sam se odlučila da studiram dramaturgiju na Fakultetu Umetnosti i

u to vreme sam bila ubeđena da je to najdivnija ideja u svetu. Dramom sam bila upoznata kada sam bila u srednju školu, imali smo nekoliko antologije avangardnih drama kući, i čitala sam o tome, i ne znam, toliko sam bila oduševljena sa mogućnošću koja drama ima da se igraš žanrovima, rečima.

I onda sam upisala dramaturgiju u Prištini, uprkos tome što je to bila godina 2000, posledice u obrazovnom sistemu koje su bile prisutne u 90-im godinama, dakle bile su još uvek prisutne, bilo je puno disfunkcionalnih stvari, bilo je puno improvizacije, i jednostavno je bilo nedostatka strukture koja je nama studentima ndostajala. I mogla bi da kažem da iz moje perspektive, iz naše perspektive, dakle moje generacije, da studiraš u slobodnom Kosovu je manje-više isto kao i da studiraš na Kosovu pre oslobođenja, jer ne znam, sigurno sopstveni sistem obrazovanja je bio umoran, takođe je bio traumatizovan od svih tih promena.

Diplomirala sam 2004. godine, a potom u 2006. godini sam odlučila da uradim nešto drugo i upisala sam master Humanističkih nauka, jedan program Erasmus Mundus i otišla sam u Škotsku, Italiju i Francusu i završila sam master.

Aurelja Kadriu: A onda kada ste se vratili, da li ste se neposredno vratili, zar ne?

Doruntina Baša: Da, neposredno posle mastera sam se vratila u Prištinu, ubeđena da sam sada pripremljena, dobro obezbeđena za život. Bio je to veoma težak period, naći posao, i napokon sam našla posao posle dve-tri godine, i ne znam, dakle stvari su se promenile, promene su se dogodile tokom celog vremena, ali imam utisak sa mnogo sprotijim tempom koji je nama bio potreban, ali realno još uvek se tako nastavlja.

Ne znam zašto sam imala utisak da ako završim master u inostranstvu, moj život na Kosovu će se automatski poboljšati i iz tog razloga sam se vratila. Međutim, nije bilo tako, i nažalost i za mnoge ljude nastavlja da bude tako i dan danas.